Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 28 marca 1936 r. 1439.

Treść numeru:

x

x x

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

1/. DYREKTOR DEP. BEZPIECZEŃSTWA O PRZYCZYNACH LIKWIDACJI PARTYJ NA LITWIE. "L.Aidas" Nr.133 z 25.III.1936 r. Odczyt radjowy dyrektora Dep.Bezpieczeństwa A.Powiłajtisa. Streszczenie:

Zamknięcie partyj politycznych nie było w litewskiem wewnętrznem życiu politycznem rzeczą nieoczekiwaną. Pierwszą partją litewską, która wystąpiła, jako osobna grupa w 1893 r. w Wilnie, byli socjaldemokraci litewscy. Już w 1896 r. założono Litewską Partję Socjaldemokratów, która później przybrała nazwę partji Socjaldemokratów Litwy. Pierwszymi przywódcami S.D. byli: A.Murauskas, dr.A.Domaszewiczus i inni. Na jakiś czas S.D. przerwali swą działalność i dopiero w 1901 r., 1902 r., gdy na czele partji stanęli nowi działacze Augustyn Janułajtis, inż.Stefan Kajrys i W.Sirutawiczus partja znowu odżyła. W Niepodległej Litwie S.D. zaczęli swą działalność 3 września 1919 r. deklarując w swym programie obronę interesów robotników, proletarjatu i dążąc do wprowadzenia na Litwie ustroju demokratycznego drogą ewolucyjną.

Pierwsi włościanie-ludowcy skupiali się przy wydawanym potajemnie przez dr.Kudirkę w 1889 r. piśmie "Varpas". Wśród nich wymienić należy dr.Jana Staugajtisa, dr.Kazimierza Griniusa i innych. W 1902 r. t.zw."warpasowcy" założyli Partję Demokratów, zaś w czasie wielkiego sejmu wileńkiego założono Związek Włościan. Członkowie Partji Demokratów byli przeważnie inteligentami, zaś Związek Włościan składał się z rolników. Do organizacji tego ostatniego dopomogli inteligenci z Partji Demokratów, która zmieniła wkrótce swą nazwę na "Partja Demokratyczna Socjalistów-Ludowców". W 1922 r. walny zjazd Związku Włościan i Partji Demokratycznej Socjalistów-Ludowców uchwalił połączyć te dwie oddzielne organizacje w jeden "Związek Litewskich Włościan-Ludowców". Od 17 marca 1923 r. "Związek Litewskich Włościan-Ludowców rozpoczął swą działalność polityczną, wysuwając jako zasadniczy cel, obronę interesów ludowych drobnych włościan. Według włościan-ludowców decydować w kwestjach politycznych i społecznych powinna wola ludu.

Początek działalności Partji Litewskich Chrześcijańskich Demokratów przypada na 7 grudnia 1905 r., kiedy powstała pierwsza grupa w Wodoktach. Założycielem jej i autorem pierwszego programu był kanonik Tumas-Wajżgantas. Napisany przez niego program partji składa się z 18 paragrafów, ułożonych w języku lit. i rosyjskim. Później ten program został udoskonalony przez profesorów Akademji Duchownej w Petersburgu: Maironisa-Macziulisa, Dambraskasa-Jakasztasa i Buczysa. W czasie wielkiego sejmu wileńskiego program partji znowu nieco przerobiono. W 1917 r. odbył się w Piotrogrodzie sejm litewski, w którym jako osobny kolektyw uczestniczyła też frakcja partji Ch.D. W tym samym czasie odbyła się konferencja partji. Zredagowano nowy program i wybrano Komitet Centralny z ks. Wajlokajtisem na czele. Potem raz jeszcze program partji został zmieniony w czasie konferencji wileńskiej. W życiu politycznem państwa Litewskiego zaczęła partja brać udział od 19 grudnia 1920 r.

Taka jest historja początków zamkniętych partyj politycznych. Zasadnicze kierunki partji ustalone były już wtedy, gdy Litwa stanowiła zaledwie część rosyjskiej prowincji. Partje litewskie powstawały w czasie, gdy w Rosji panowały nastroje rewolucyjne, co miało znaczny wpływ na programy.

Partje litewskie wprowadziły do życia młodej Litwy walkę klas. Jedna z partyj podawała się za obrońcę proletarjatu, druga - drobnych włościan, zaś trzecia w swym programie napisała, że chce unormować życie Litwy według zasad Chrystusowych dla poprawy bytu ludzi pracy. Przez takie ujmowanie żywotnych interesów Państwa Lit. doprowadzały partje do tego, że ważne decyzje państwowe w parlamencie litewskim bywały na łasce z którejkolwiek mniejszości narodowej, a nawet zależało od złej czy dobrej woli kozaka Jerina. Tak było w przeszłości. Tak jednak nie może być w przyszłości.

Partje polityczne wprowadziły do litewskiego życia wewnętrznego walkę klas. Tej walce klas towarzyszyły walki partyjne. Litwini długi czas byli pod jarzmem obcem i wtedy łączyła ich idea narodowościowa. Wprowadzaona więc przez partje polityczne walka klas była narodowi litewskiemu obca. Dlatego też nie mogła się ona przyjąć. Lit. partje polityczne nie miały wyraźnie zakreślonej ideologji narodowo-państwowej. Z tego względu partje nie były za cały czas swego istnienia samodzielne. Jedne z nich zbyt poddały się wpływom internacjonalizmu, inne zaś zbyt daleko zaszły w świat transcendentny. Jedne i drugie więc były dyrygowane przez siły obce, które wyszły poza granice Państwa Litewskiego. Jest to jedna z najsłabszych stron niektórych litewskich partyj politycznych.

Partje polityczne na Litwie po 1926 r. poczuły, że nie posiadają własnej ideologji i nie odpowiadają dzisiejszym czasom. Wykazały więc inicjatywę w kierunku rewizji i zmiany swych programów. Socjaldemokraci pierwsi wyrzekli się swego starego programu. W 1931 r. ułożyli oni nowy projekt litewskiej partji S.D. Projekt był rozważany na zjeździe S.D. w Kownie, lecz nie znalazł wśród członków żadnego echa. Chrześcijańscy demokraci, którzy kilkakrotnie zmieniali swój statut partyjny,wyrzekli się w 1931 r. swego dawnego programu i przygotowali program nowy pod nazwą "Projektu programu pracy i współpracy". Obecnie wśród chadeków i ich stronników zaczęto bardzo aktywnie propagować system ustroju korporatywnego, którego projekt opracowali młodzi zwolennicy tego kierunku. Tak więc dawni krikszczioniowie wyrzekli się już ustroju demokratyczno-parlamentarnego.

Z powyższego można wyciągnąć wniosek, że litewskie partje polityczne spełniły już historyczną misję ustroju liberalistycznego w Państwie Litewskiem, a nie posiadając w swych założeniach ideologji narodowo-państwowej i nie będąc w zasadzie samodzielne nie mogły długo reprezentować Państwa Litewskiego i z tego względu musiały ustąpić z rządów państwem , a później całkiem zniknąć. Do końca ubiegłego roku działalność partyj acz dozwolona była jednak minimalna. Zwołały one cały szereg zebrań, które jednak spowodu nieprzybycia,lub małej liczby członków,nie dochodziły do skutku. Można więc powiedzieć, że partje nie zostały zamknięte, a zlikwidowały się same. Zniwelował je współczesny okres.

Litwa,jako państwo,jest zbyt mała by mogła powstrzymać bieg historji, czy przynajmniej mieć większy wpływ na różne historyczne przejawy. Jednak dla Litwy, jako dla małego państwa, jakaś większa dyferencjacja sił jest bardzo szkodliwa. Z tego względu obywatele Litwy powinni skłaniać się xxx nie tam gdzie jest walka klas, a tam gdzie są hasła jedności. /C-4/3/.P.

2/. WÓDZ ARMJI LITEWSKIEJ O POTRZEBIE ZBROJEŃ. "L. Aidas" Nr.137 z 24.III.1936 r. Wódz armji litewskiej gen.szt.generalnego St.Rasztikis udzielił wywiadu w sprawie wzmacniania litewskich sił zbrojnych:

Uzbrojenie i zaopatrzenie armji litewskiej należą bezpośrednio do kompetencji ministra Obrony Kraju. Na te dziedziny dowództwo armji zwróciło szczególną uwagę. Czyni się to nie dlatego, że zbrojenia obecnie są w modzie, lecz dlatego, że czasy dzisiejsze są bardzo niespokojne i należy być przygotowanym do obrony przed jakiemkolwiek niebezpieczeństwem, o ileby miało ono Litwie zagrozić.

Z uznaniem podkreślić należy przychylność obywateli Litwy dla idei Funduszu Broni. Na ten cel składają ofiary wojskowi, cywilni, mężczyźni , kobiety, a nawet dzieci. Fundusz wynosi już blisko miljon litów. Wykonano więc wielką pracę. Pieniądze te mogą być zużyte tylko na mocy uchwały Rady Obrony Państwa i tylko na zakup broni dla armji. Niewielka część broni, nabytej z wspomnianego funduszu, będzie przekazana również Związkowi Strzelców, jako jedynej organizacji wojskowej obywateli Litwy zależnej od dowództwa armji. Narazie Fundusz Broni nie został jeszcze naruszony. Być może jednak wkrótce dowództwo armji zwróci się do Rady Obrony Państwa z odpowiednim wnioskiem.

Najważniejszem zadaniem w zakresie wyszkolenia armji jest ćwiczenie w polu, t.zn. w warunkach najbardziej zbliżonych do prawdziwej walki. /Poligon i manewry/. Jeden poligon armja posiada już koło Gajżun w pobliżu Kowna, odczuwa się jednak brak drugiego poligonu. W ciągu zimy odbyły się niewielkie manewry we wszystkich dewizjach. Szkoła Wojskowa przygotowuje młodych oficerów z większą intensywnością niż przedtem, przytrzymując się zasady, że nikt nie może być oficerem bez poprzedniego wyszkolenia w charakterze szeregowca. Ogólne wyszkolenie żołnierzy w ostatnich latach znacznie się podniosło. Tak np. obecnie wśród żołnierzy jest ok. 250 maturzystów, 150 studentów i ok.60 ludzi z wyższem wykształceniem. Liczba analfabetów wynosiła zaledwie 4,2%. Analfabetyzm zwalcza się w armji energicznie.

Opracowany został nowy projekt ustawy o obowiązku służby wojskowej. Jedno z najważniejszych zasad tego projektu jest zasada, że służbę wojskową powinni odbyć wszyscy młodzi mężczyźni. Projekt ureguluje również sytuację prawną oficerów, podoficerów, żołnierzy i cywilnych urzędników M-stwa Obrony Kraju. Opracowany też został projekt ustawy wewnętrznego ustroju Zw. Strzelców.

Jeżeli chodzi o obronę przeciwlotniczą, praca w tej dziedzinie znacznie posunęła się naprzód. Więcej inicjatywy powinny by wykazać urzędy cywilne i społeczeństwo. Należy uczyć ludność ochrony przedniebezpieczeństwem. W dziedzinie oświaty i kultury w wojsku szczególny nacisk położono obecnie na sprawę historji wojen litewskich. Przedewszystkiem zaczęto opracowywać historję wojny o niepodległość.

W całej pracy wwzmacnianiu sił zbrojnych winni Litwini wykazać dobrą wolę i zaufanie we własne siły. /C-13/14/.P.

K r o n i k a .

3/. CZWARTY ODCZYT "SEMESTRU WILEŃSKIEGO." "L.Aidas" z 24.III.1936 r.: Dnia 23 marca wygłoszony został czwarty zrzędu odczyt "Semestru wileńskiego". Prelegent prof.Kołupajło mówił na temat rzek i jezior w Wileńszczyźnie, ilustrując prelekcję przezroczami i zachęcając wszystkich do zapoznania się z wileńską hydrografją. /A-8/6/.P.

4/. WYROK W SPRAWIE LITEWSKIEGO BANKU HANDLU I PRZEMYSŁU. "L.Żinios" z 24.III.1936 r. Zapadł wyrok w sprawie nadużyć w lit. Banku Przemysłu i Handlu. Oskarżeni M.Yczas, J.Szoda i Dobkiewiczus /zmarły/ uznani zostali za winnych, przyczem odbycie kary zostało im darowano. Pozostałych oskarżonych uniewinniono./C-19/1/..

5/. PROJEKT ŚREDNIEJ SZKOŁY DLA DZIECI WOJSKOWYCH. Prasa ryska z 28.III.1936 r. : Na wniosek oficerskiego lit. Klubu "Ramove" opracowuje się obecnie projekt uruchomienia specjalnej szkoły średniej w Kownie dla dzieci wojskowych. /C-17/.

6/. USTAWA O ZWIĄZKU MŁODZIEŻY WŁOŚCIAŃSKIEJ. "L.Żin." z 28.III.1936 r.: Litewski Gabinet Ministrów przyjął ustawę o litewskim związku młodzieży włościańskiej. Na mocy ustawy do związku należeć mogą młodzi ludzie w wieku 12 - 20 lat. Działalność związku kontrolować będzie M-stwo Rolnictwa. /C-20/.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH NA LITWIE.

K r o n i k a .

7/. USUNIĘCIE NAUCZYCIELSKI POLSKIEJ W ZDANISZKACH. "Dzień Polski" z 24.III.1936 r.: Inspektor szkół początkowych zakomunikował "Pochodni" że na mocy decyzji Ministra Oświaty Regina Zajączkowska, kierowniczka polskiej szkoły początkowej w Zdaniszkach /gm.Giedrojcie, pow.wiłkomierskiego/, zostaje zwolniona z zajmowanego stanowiska od 1 marca r.bież. Zarząd Główny T-stwa "Pochodnia" zwrócił się do ministra Oświaty z pisemnem podaniem, prosząc o pozostawienie R.Zajączkowskiej na zajmowanem stanowisku przynajmniej do końca roku szkolnego. /D-2/1/.P.

-----oOo------